

Klassikeren

«Vår høyeste bestrebelse må være å utvikle frie mennesker som er i stand til å gi sine liv retning og mening. Behovet for fantasi, en følelse av sannhet, og en følelse for ansvar – disse tre kreftene er selve nerven i utdanning». I dette sitatet fra den østerrikske filosofien og pedagogen Rudolf Steiner (1861-1925) skisseres grunnprinsippene for Steinerpedagogikken.

Evalueringen av seksårsreformen må ta stilling til hvordan nærings

Skraper vi inn så

Frode Barkved

UTDANNING

«Kjære politikere, vi har allerede nok kunnskap om at barn flest har godt av mer praktisk læring gjennom lek og utfoldelse i skolen. Vi vet at bevegelse styrker sansene og øker mestring. Nå skal dere forhåpentlig i gang med evaluering av skolehverdagen til fem- og seksåringene våre. Og jeg ber dere innstendig, på vegne av mine to små gutter, og på vegne av alle fremtidige skolestartere, om at dere får til å gjøre skikkelige endringer i læringsplanen. Ikke la de kommende førsteklasingene få vingene sine klippet allerede første skoledag.»
Plata Sofie Diesen, Dagsavisen 18. april 2018.

I 1992 kom det ut en antologi med tittelen «Amputert barndom – om skolestart for seksåringer» med steinerskolelærer Marianne Sevåg Vestly som redaktør. Felles for artikkelforfatterne var at de stilte kritiske spørsmål til reformen. Det kom frem at synet på seksårsreformen var delt mellom fagfolk på den ene og representanter fra næringsliv og politikk på den andre siden. Den finske nevrofysiologen Matti Bergström skrev at jo lenger

foreldre), dess større er motstanden.

Utdanningsforskeren Peder Haug skrev det samme med andre ord; fra faglig hold advarte man mot en for tidlig voksenstyrt strukturering av barndommen, da dette ville gi negative virkninger i form av lærevegning og manglende kreativitet: pedagogikken måtte ta utgangspunkt i seksåringenes premisser. Fra næringslivs- og politisk hold så man på seksåringene som en ressurs med tanke på økt produktivitet og konkurranseevne. Seksårsreformen kunne føre til økonomiske innsparinger.

Nå, 21 år etter at reformen ble innført, ytrer skolepolitikere noe av den samme kritikken: «Jeg kan ikke se hva vi har oppnådd med seksåringer i skolen», sa Kristin Clemet til Klassekampen 21. august, og la til: «Det var ikke av hensyn til elevenes læring man fikk skolestart ved seks år. Begrunnelsen var mer økonomisk». Gudmund Hernes skrev i Morgenbladet 14. juni at det trengs en evaluering av reformen, og at «den ble noe annet enn lovet». Det ble lovet at skolens læringsformer skulle endres, spesielt gjennom «lek som læring». I stedet fikk vi, skriver han, en reform som ble mer «skolete» enn forutsatt. Et annen advarsel som kom frem i *Amputert barndom*, var at tidligere skolestart ville ramme de yngste barna ekstra hardt. Nyere forskning, med utgangspunkt nettopp i den empirien innføringen av tidligere

vesentlig spørsmålet under evalueringen bør være: Hva skjer når skolereformer drives frem av politisk/ideologisk og samfunnsøkonomisk tenkning på bekostning av faglighet, forskning, praksiserfaring og pedagogisk kunnskap?

For snart hundre år siden, da Waldorfskolen ble grunnlagt (i Norge kalt steinerskolen), gjorde Rudolf Steiner oppmerksom på farene som kunne oppstå dersom politisk og næringslivspreget tenkning og behov innfiltrerte kulturlivet (les: skolen). En pedagogikk med direktiver produsert av samfunnets skiftende trender og behov ville, ifølge Steiner, kunne gjøre læreren til en lydlig funksjonær. Men lærerens samfunnsmandat er det motsatte, å være en autonom og skapende pedagog som tar ansvar for den inn-sikt vedkommende har i barnets situasjon og utvikling. Derfor måtte, fortsatte han, skolen (som kulturlivet generelt) eliminere de innflytelsene som gjorde den til verktøy for særskilte samfunnsinteresser.

En slik oppfatning bygger på ideen om at det i hvert

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS,
KNUTLIVAS@GMAIL.COM

lære synes å være en iboende kvalitet i mennesket. Den store gåten er hvorfor så mange i utgangspunktet lærelystne fem-seksåringer senere mister gløden, blir demotiverte og i verste fall kognitivt overbelastede og utbrente som tolvåringer.

Slik Steiner så det, og i dag mange med ham, er det nettopp den økonomisk-ideologiske føringen som legges på skole og utdanning som generer tiltakende fremmedgjøring i forhold til undervisningen; først og fremst for elevene, men antakelig også for mange lærere. Dette gjelder ikke bare innføringen av seksårsreformen; når en

profitt-tenkning hentet fra næringslivet overføres til skolen skrumper lærings- og kunnskapsbegrepet på alle områder av undervisningen.

For å spissformulere: den kunnskapen som kan testes og måles er bare snerken av et langt mer omfattende kunnskapsbegrep som handler om indre motivert kunnskapstillegg. Denne tilegnelsen er igjen del av en større, organisk forståelsessammenheng som alltid forgrener seg og stadig kan utdypes.

Steiners poeng var altså at en pedagogikk som drives frem av fagfolk og ikke av næringslivsbehov og skif-

«Hvorfor mister lærelystne seksåringer gløden, blir demotiverte og kognitivt overbelastede og utbrente som tolvåringer»

borte fra barnet man befinner seg (politikere/næringslivet), dess mer er man positiv til tidlig skolestart, og omvendt, dess mer man har direkte å gjøre med barn (pedagoger og

skolestart medførte, bekrefter advarselen, spesielt når det gjelder gutter.

Et enstemmig storting har besluttet at seksårsreformen skal evalueres. Et helt

menneske finnes en utviklings- og lærelyst som søker å realisere et iboende potensiale. Alle som har hatt befattning med barn har erfart at driften til og gleden ved å

FAKTA

Evaluering av seksårsreformen:

- Stortinget har bedt regjeringen evaluere den såkalte seksårsreformen – tidlig skolestart, som kom som en del av Reform 97.
- 21 år etter reformen går debatten om prinsippene for evalueringen og de pedagogiske skillelinjene for veien videre.
- Frode Barkved er høyskolelektor ved Steinerhøyskolen, og aktuell med boken «Hjemløshet og jeg-erfaring» (Antropos Forlag).

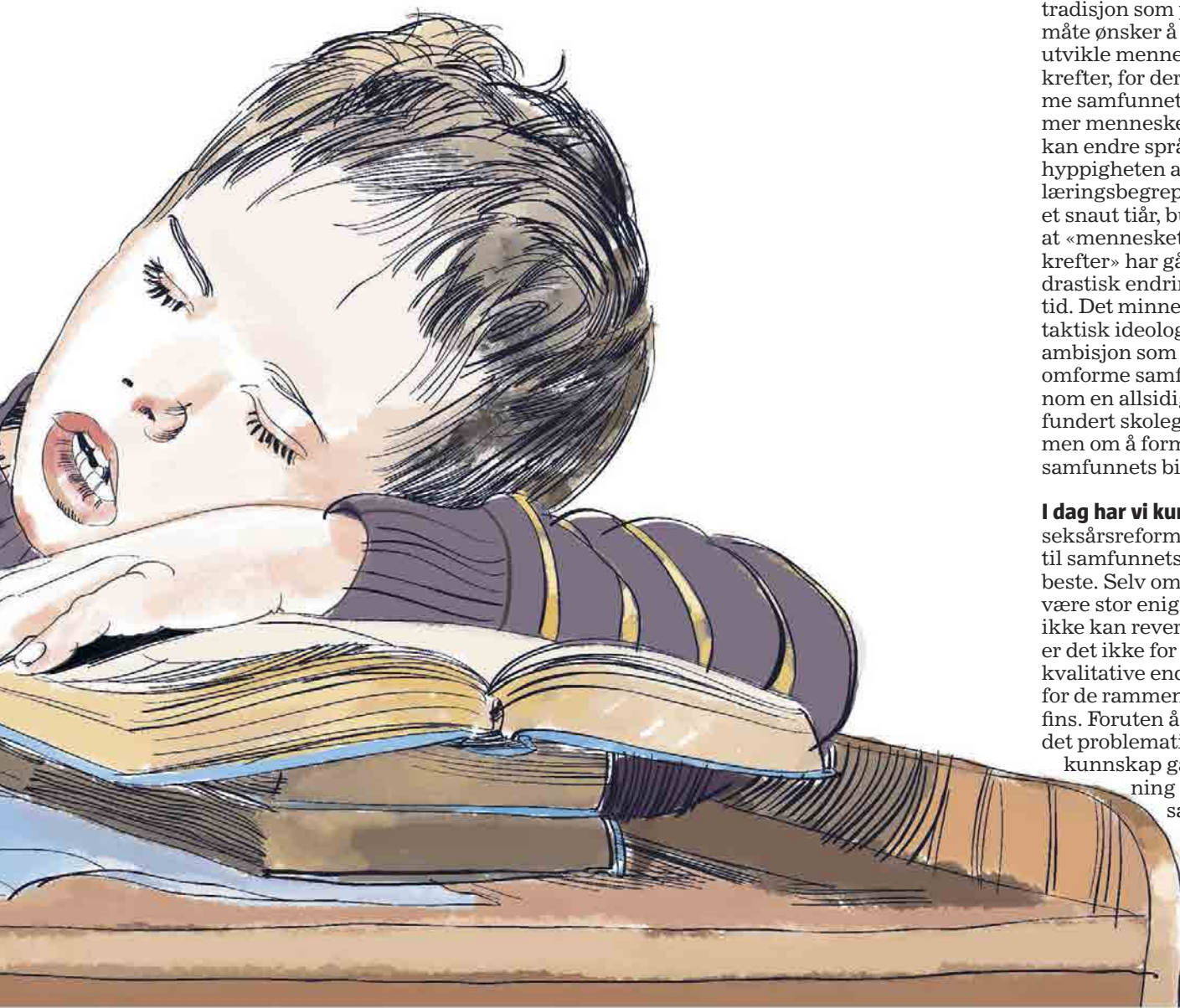

Jeg kan ikke se hva vi oppnådde med skolestart for seksåringer. Det var ikke av hensyn til elevenes læring at man fikk skolestart ved seks år. Begrunnelsen var mer økonomisk.

LEDER I CIVITA OG TIDLIGERE UTDANNINGSMINISTER KRISTIN CLEMET TIL KLASSEKAMPEN 21.08.

livspreget tenkning har infiltrert skolen vår, skriver Frode Barkved.

Kornet for tidlig?

barnehage og skole som en tradisjon som på en allsidig måte ønsker å ta vare på og utvikle menneskets iboende krefter, for dermed å omforme samfunnet slik at det blir mer menneskeverdig. At man kan endre språkbruken og hyppigheten av enkelte læringsbegrep så radikalt på et snaut tiår, bunner knapt i at «menneskets iboende krefter» har gått igjennom en drastisk endring på så kort tid. Det minner mer om en taktisk ideologisk/økonomisk ambisjon som ikke ønsker å omforme samfunnet gjennom en allsidig og faglig fundert skolegang for barnet, men om å forme barnet i samfunnets bilde.

I dag har vi kunnskap om at seksårsreformen verken ble til samfunnets eller barnets beste. Selv om det virker å være stor enighet om at man ikke kan reversere reformen, er det ikke for sent å gjøre kvalitative endringer innenfor de rammene som allerede fins. Foruten å arbeide med det problematiske i at faglig kunnskap går på bekostning av kortsiktig samfunnsøkonomisk tenkning, vil jeg foreslå at man inkluderer følgende i evalueringsprosessen:

betydning, også for den mentale utviklingen. Her holdes den pedagogisk-humanistiske tradisjonen i hevd; ideen om at barndommen utgjør en essensiell utviklingsfase der slike erfaringer skal kunne gjøres på mangfoldig vis, uten primært å være rettet mot samfunnsmessige behov og krav. Det er et spennende paradoks at det var en *alternativ* skoleform som i praksis fulgte den vektleggingen av lek som ble utformet i L97, mens det for den offentlige skolens vedkommende «tok noen få år før «barnehage» var renset ut av skolen og barnehagepedagogene kastet på dør». (Lars West Johnsen, Dagsavisen 18.april)

2. Utred om det er mulig å innføre en reell skolestart for seksåringer, det vil si at man faktisk må ha fylt seks år for å begynne i første klasse. Da ville man imøtegått forskning som viser at særlig mange av de yngste barna, spesielt de med høyt aktivitetsbehov, demotiveres av stillesittende klasseromsundervisning.

Til slutt: det er ikke bare de yngste barna som fremmedgjøres av at politiske og økonomiske føringer dominerer barnehage- og skolehverdagen. Denne tenkningen, instrumentalisert gjennom en utstrakt målstyring og testing, virker inn på hele skolegangen. Eller som en anonym videregående-lærer uttrykte det: «Jeg er ikke lenger lærer. Jeg er redusert til en kontrollør, til en slags kikker på andres vegne. Prosesser med elevene mine er nesten ikke mulig lenger. Alt avbrytes og avbrytes av løpende prøver. Hva blir elevenes erfaringer etter dette? At den enkelte prøve er blitt selve målet! Vi lærere bringes nå til å høste, og til å skrape inn såkornet innen vi er ferdige med å så».

Frode Barkved, høyskolelektor ved Steinerhøyskolen i Oslo
frode.barkved@gmail.com

tende ideologier, gjør det mulig for pedagogen å gi næring til den utviklingskraft som er iboende i hver enkel elev. Og da blir det, ifølge Steiner, «mulig å tilføre den sosiale ordning stadig nye krefter fra den oppvoksende generasjonen. Da vil alltid det som tilfanget av helhetlig utviklede mennesker tilfører denne ordning være det som lever der; og den oppvoksende generasjon blir ikke et produkt av noe den bestående sosiale ordning vil gjøre ut av den.» Med andre ord: en pedagogikk på barnets premisser muliggjør at de i voksen alder kan bli deltagende, medskapende og

produktive i samfunnet. Motsatt; en pedagogikk som preges av kortsiktig samfunnsnyttig tenkning genererer i større grad konformitet, følelsen av å være en tilskuer, et produkt som er dannet utenfra, ikke innenfra.

Til tross for skepsisen og kritikken som kom fra fagfolk før og etter innføringen av seksårsreformen; til tross for at mange seksåringer, spesielt de yngste som ennå er fem år ved skolestart, har store vanskeligheter med å tilpasse seg tradisjonell klasseromsundervisning; til tross for at alle undersøkelser konkluderer med at innførin-

gen av seksårsreformen ikke har gjort skolen bedre (kanskje tvert imot), er det vanskelig å få øye på en reell endringsvilje hos politikerne. Ifølge høyskolelektor i pedagogikk, Vibeke Holst, ble ordene «lek/leker» benyttet 130 ganger i den læreplanen som initierte seksårsreformen (L97). I planen som lå til grunn for Kunnskapsløftet, (LK06), ble de samme ordene benyttet fire ganger. Ikke nok med det; i L97 ble ordene brukt i alle fagområder bortsett fra i samfunnsfag, i LK 06 kun i norsk, musikk og kroppsøving. Utdanningshistorisk fremstilles gjerne norsk

1. Dersom det finnes skoleformer som fremdeles vektlegger leken som sentralt pedagogisk verktøy for seksåringene, bør man studere disse. Meg bekjent er det kun steinerskolene som har fått dispensasjon for enten å la førsteklasingene fortsette et år i barnehagen (jmfør Margrets Olins film «Barndom») eller å ta dem inn i skolen, men uten tradisjonell klasseromsundervisning. I begge tilfeller står følgende tanke sentralt: dannelse av hele sansesystemet, motorisk aktivitet, lek, menneskelig tilknytning og andre primære erfaringsformer er av grunnleggende